

Hur ska vi arbeta för att öka valdeltagandet?

Eskilstuna den 23 april 2009

- **Varför är ett högt valdeltagande viktigt?**
- **Vilka faktorer förklarar valdeltagandets nivå?**
- **Vilka aktörer kan påverka valdeltagandet?**
- **Vad kan göras för att öka valdeltagandet**

Genom valet förverkligas centrala demokratiska principer

- Folksuveränitet
- Jämlikhet
- Folkviljans förverkligande

Valet ger medborgaren möjlighet att

- ange riktlinjer för politikens fortsatta inriktning
- utkräva ansvar för den politik som förts
- utse företrädare till den beslutande församlingen

Varför varierar valdeltagandet?

Institutionella förklaringar

- Valsystem
- Valadministration
- Valdagarnas placering

Kontextuella förklaringar

- Viktiga och spännande val
- Tydliga skillnader mellan politiska alternativ
- Kandidater som mobiliserar stöd (eller motstånd)

Individuella förklaringar

- Resurser
- Motivation

Individuella förklaringar - resurser

- Kvinnor - män + 1 procent
- Äldre (60-75) - yngre (<30) + 16 procent
- Högutbildade - lågutbildade + 16 procent
- SACO-medlemmar – LO-medlemmar + 16 procent
- Inrikes födda – utrikes födda + 18 procent
- Höginkomsttagare – låginkomsttagare + 20 procent
- Samtliga - Utländska medborgare + 42 procent

Källa: SCB:s valdeltagandeundersökning

Individuella förklaringar - motivation

Läser om politik	+ 40 procent
Kunskaper om politik	+ 36 procent
Intresserad av politik	+ 30 procent
Stark partiidentifikation	+ 22 procent
Förtroende för politiker	+ 20 procent
Diskuterar politik	+ 19 procent
Stora skillnader mellan partier	+ 10 procent

Källa: Valundersökningarna vid Statsvetenskapliga institutionen, Göteborgs universitet

Aktörer som kan bidra till ett ökat valdeltagande

- Partierna
- Medierna
- Kommunen
- Skolan
- Föreningarna

Är inte ett ökat valdeltagande ett exklusivt ansvar för partierna?

- Kommunerna har ansvaret för att genomföra valet – och att sprida den information som detta kräver
- Skolan har ett demokratiuppdrag där aktiviteter i samband med valet är en naturlig del
- Det finns en brist på kunskap om hur valet går till och om det demokratiska systemet som motiverar särskilda informationsinsatser som *inte* handlar om partipolitik.
- Det finns en negativ inställning till politik och politiker hos vissa medborgare som kan kräva att nya aktörer erbjuder nya arenor för samtal och debatt.
- Kommunen har ett intresse av att involvera *alla* medlemmar i ansvaret för de gemensamma angelägenheterna.

Internationella exempel på aktiviteter för att öka valdeltagandet

- Informationskampanjer om hur, vad och när man kan rösta.
- Kampanjer för att uppmuntra väljare att rösta.
- Aktiviteter på gräsrotsnivå.
- Aktiviteter som riktar sig till studenter och elever.
- Underhållningsprogram.
- Lockbete

Vilka insatser genomfördes inför 2006 års val i kommuner och landsting?

- Ökade möjligheter till förtidsröstning (fler platser, öppettider)
- Spridning av skriftlig valinformation på olika språk – från vykort till tidningar där partierna presenterade sin politik
- Annonsering – i lokalpress, gratistidningar, på Lunarstorm
- Kommunal valwebb
- Skolval, debatter, lektionsbesök och bokbord
- Besök på Komvux och Sfi.
- Samarbete med invandrarföreningar och kulturföreningar
- Bidrag till föreningar
- Dörrknackning i valdistrikt med lågt valdeltagande
- Särskilda valinformatörer/valambassadörer
- Debatter och utfrågning

Planer inför 2010 års val

- Förtidsröstning på nya platser – t ex stormarknader, köpcentra och gymnasieskolor
- Annonsering och information via Youtube, Facebook, MySpace etc.
- Valnummer av kommunens hushållstidning
- Fortsatt samarbete med föreningar

Kontinuerliga insatser

- Delaktighetsprojekt
- Ökad medborgardialog
- Webb/TV-sändningar av fullmäktiges möten
- Den politiska organisationen/De förtroendevaldas villkor
- Skolans demokratiuppdrag

Storstadskommuner

- **Botkyrka** Alby, Fittja, Hallunda, Norsborg och Storvreten
- **Göteborg** Biskopsgården, Bergsjön, Gunnared och Lärjedalen
- **Haninge** Jordbro och Brandbergen
- **Huddinge** Värby, Skogås och Flemingsberg
- **Malmö** Fosie, Hyllie, Rosengård och Södra Innerstaden
- **Stockholm** Kista, Rinkeby, Skärholmen, Spånga-Tensta, Vantör
- **Södertälje** Fornhöjden, Hovsjö, Geneta och Ronna

Gränskommuner

- **Dals-Ed** Hela kommunen
- **Eda** Hela kommunen
- **Haparanda** Marielund
- **Strömstad** Hela kommunen
- **Årjäng** Hela kommunen

Valinformation 2006 - framgångsfaktorer

- Gratis fika, korv eller buffet!
- Informell kontakt med politiker engagerar
- Politikerna ska vända sig publiken och inte till varandra
- Utnyttja ett ämne som engagerar
- Stark koppling till valet
- Kunskaper växer i mindre grupper
- Beprövad erfarenhet håller i längden
- Samarbeta med andra föreningar!
- Löpande engagemang och intresse
- Engagemang smittar

Valinformation 2006 – några exempel

- Somaliska föreningen i Gunnared
- God planering i Hyllie
- Politikerorientering i Dals-Ed
- Köksbordssamtal i Lärjedalen
- Valrock med Vuxenskolan i Haninge

Valinformation 2006 – några slutsatser

- Insatserna har haft effekter på valdeltagandet i ca hälften av fallen.
- Det lokala föreningslivet *kan* tillhandahålla nya mötesplatser och samtalsarenor för att höja valdeltagandet och sprida kunskap och intresse för svensk demokrati
- Större, riktade satsningar på det lokala föreningslivet kan överbrygga marginalisering och avståndet till politiken.
- Den avgörande framgångsfaktorn är tidig planering och förankring samt bred, lokal uppslutning och starka projektledare.
- Det krävs långsiktiga satsningar på relationer och nätverk framför kortsiktiga insatser och kampanjer.

Skolvalet 2006

- 380 skolor rapporterade valresultat och 404 000 elever röstade.
- 74 procent av tillfrågade elever anser att skolvalet kan öka kunskapen och intresset för politik och samhällsfrågor.
- Eleverna var mer intresserade av politik och samhällsfrågor efter skolvalet än före.
- På skolor med ett fungerande samarbete mellan lärare, rektorer och elever och satsningar på arbete med inflytandefrågor är eleverna mer nöjda med skolvalet
- Det finns en polarisering bland eleverna med en mindre grupp som riskerar att hamna i en passiv medborgarroll
- Den avgörande faktorn för ungdomarnas politiska intresse och engagemang är om de har tillfälle till diskussion om politik och samhällsfrågor

Några slutsatser

- Kommunens insatser och initiativ kan aldrig ersätta utan komplettera och stödja partiernas arbete.
- Insatser som riktar sig till grupper där valdeltagandet är lågt kräver analys – är orsaken bristande kunskap, självtillit eller förtroende för politiken?
- Det krävs ett ***kontinuerligt*** arbete för att öka medborgarnas delaktighet – t ex för att utveckla medborgardialog till en del av beslutsprocessen, utveckla skolans demokratiarbete och öka delaktigheten i särskilt områden eller grupper.
- Även politikens former behöver utvecklas – medborgarnas inflytande genom val förutsätter fungerande demokratiska institutioner och goda förutsättningar för de förtroendevalda.